

Sammandrag

Publicerad av

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU)

Publikationens namn

Yrkeskompetens och pedagogisk verksamhet i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen

Författare

Paula Kilpeläinen

Utvärderingen gäller grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, och i den har utbildningsanordnarnas pedagogiska verksamhet och den kompetens som verksamheten producerar utvärderats. I utvärderingen deltog 48 utbildningsanordnare.

Utvärderingen genomfördes 2020 som en del av ett pilotförsök för NCU:s nya system för utvärdering av lärresultat inom yrkesutbildningen. Utvärderingssystemet har utvecklats under flera år utifrån en metautvärdering, extern utvärdering och verkstäder som ordnats för olika intressentgrupper med hänsyn till de förändringar som skett i yrkesutbildningens verksamhetsmiljö. I enlighet med det nya utvärderingssystemet har man i denna utvärdering stärkt den studerandes och arbetslivets tonvikt i utvärderingsinformationen samt utnyttjat existerande nationella databaser så mycket som möjligt.

NCU:s utvärderingar följer principen för utvecklande utvärdering där man betonar deltagarnas aktiva deltagande och en interaktiv utvärdering. Utvärderingsprocessen genomförs så att deltagarna kan utveckla sin verksamhet redan under utvärderingen. Det utvecklande greppet syntes i denna utvärdering i synnerhet i den självvärdering som utbildningsanordnarna och representanter för arbetslivet genomförde tillsammans och som gav information om utbildningsanordnarens pedagogiska verksamhet. Dessutom utvärderade studerandena sina kunskaper i en självvärdering i slutet av utbildningen. I utvärderingen genomfördes också arbetslivsintervjuer vars teman hade att göra med planeringen, introduktionen, handledningen av studerande och bedömningen av yrkesprov på arbetsplatsen samt studerandenas kompetens. I utvärderingen utnyttjades dessutom information från existerande databaser, såsom Koski-databasen och insamlingen av studeranderespons inom yrkesutbildningen.

Enligt utvärderingen var utbildningsanordnarnas pedagogiska verksamhet i genomsnitt på nivån utvecklad på skalan saknas – har påbörjats – utvecklad – väl utvecklad. Det finns skillnader i kvaliteten på den pedagogiska verksamheten mellan utbildningsanordnarna särskilt i fråga om att säkerställa arbetsplatshandledarnas handlednings- och bedömningskompetens samt lärarnas yrkes- och arbetslivskompetens, allokeringen av resurser till handledningen av studerande i utbildning som ordnas på arbetsplatsen samt uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av den pedagogiska verksamheten. Utbildningsanordnarna befinner sig ännu i ganska olika skeden när det gäller att förankra planerna för bedömning av kunnandet i den praktiska utvärderingsverksamheten. I genomsnitt upplevde deltagarna att tillvägagångssätten och processen för den personliga kompetensutvecklingsplanen (PUK) fungerar väl, men det ansågs att efterföljandet av de överenskomna

anvisningarna och förfaringssätten i praktiken samt förenhetligandet av verksamhetssätten ännu behövde utvecklas.

I allmänhet var respondenterna nöjda med yrkesprovsverksamheten. Nästan alla yrkesprov genomförs på arbetsplatserna i autentiska arbetsuppgifter, och de bedömdes oftast motsvara kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Utvärderingen upplevdes också i huvudsak ha genomförts enligt kriterierna. Samarbetet mellan utbildningsanordnaren och arbetslivet bör dock intensifieras i planeringen och genomförandet av utbildningen på arbetsplatsen. Man bör särskilt stärka arbetsplatshandledarnas deltagande i utarbetandet av PUK beträffande lärande i arbetslivet och yrkesprov för att säkerställa kvaliteten på utbildningen som ordnas på arbetsplatsen. Lärarnas besök på arbetsplatsen för att stödja studerandena och arbetsplatshandledarna bör också stärkas.

Mätt enligt vitsorden i de yrkesinriktade och gemensamma examensdelarna har studerande inom social- och hälsovårdsbranschen en mycket god kompetensnivå. Det vanligaste vitsordet i de yrkesinriktade examensdelarna var berömlig (5) och i de gemensamma examensdelarna god (4). Det förekom en del skillnader i vitsorden enligt vissa bakgrundsvariabler, särskilt med avseende på studerandenas ålder och kön. Kvinnornas vitsord var högre än männens både i de yrkesinriktade och i synnerhet i de gemensamma examensdelarna. De äldsta åldersgrupperna (35–44 år, 45–54 år och 55 år och över) fick klart högre vitsord än de yngre åldersgrupperna (under 18 år, 18–24 år, 25–34 år) i både de yrkesinriktade och de gemensamma examensdelarna. Enligt utvärderingen är de grundläggande yrkeskunskaperna centrala styrkor i studerandenas kompetens, såsom praktiska färdigheter i den dagliga verksamheten samt kunskaper i användningen av arbetsmetoder och -redskap. Samarbets- och interaktionsfärdigheterna utvärderades också som styrkor inom kompetensen. De viktigaste kompetensutvecklingsbehoven gäller behärskande av den teoretiska kunskapen som ligger till grund för arbetet, kompetens i läkemedelsbehandling, samarbets- och interaktionsfärdigheter samt arbetslivsfärdigheter.

Enligt information från den riksomfattande studeranderesponsen inom yrkesutbildningen var största delen av studerandena nöjda med utbildningen inom branschen och upplevde att de under utbildningen fått kompetens och yrkesskicklighet som de kan utnyttja. En klar majoritet upplevde också att utbildningen förbättrat deras färdigheter att övergå till arbetslivet, arbeta där eller studera vidare. Enligt studerandenas självvärdering hade utbildningen också i genomsnitt gett goda färdigheter för arbetslivet och även ganska bra färdigheter för högskolestudier.

På basis av utvärderingsresultaten presenteras i rapporten utvecklingsrekommendationer bland annat för att stärka genomförandet av studerandenas personliga kompetensutvecklingsplan (PUK) och individuella studievägar i praktiken, för att utveckla arbetsplatshandledarnas och lärarnas kompetens, för att intensifiera samarbetet mellan utbildningsanordnarna och arbetslivet i utbildningen som ordnas på arbetsplatsen samt för att följa upp, utvärdera och utveckla den pedagogiska verksamheten. Studerandenas kompetensutvecklingsbehov gällde bland annat behärskande av teoretisk kunskap, kompetens i läkemedelsbehandling, samarbets- och interaktionsfärdigheter samt matematisk kompetens.

Nyckelord: grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, yrkesutbildning, pedagogisk verksamhet, yrkeskompetens, yrkesområdesspecifik och generisk kompetens, yrkesinriktade examensdelar, delområden i de gemensamma examensdelarna, vitsord, yrkesprov